

Ковтун О.В. Активні методи професійно-мовленнєвої підготовки майбутніх фахівців у системі інженерно-технічної освіти / О.В. Ковтун // Вища школа: удосконалення якості підготовки фахівців: І міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., 26-27 квітня 2017 р. : тези доп. – К. : НАУ, 2017. – С. 98-101.

Ковтун О. В.

доктор педагогічних наук, професор Національного авіаційного університету, Україна

АКТИВНІ МЕТОДИ ПРОФЕСІЙНО-МОВЛЕННЄВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У СИСТЕМІ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Ключові слова: професійно-мовленнєва підготовка, активні методи навчання, інженерно-технічна освіта.

Сучасна освіта повинна забезпечити майбутніх фахівців систематизованими знаннями, ключовими та професійними компетентностями для подальшого їх ефективного використання у професійній діяльності. Проте найсучасніші педагогічні технології, засоби і форми навчання не забезпечать високої ефективності навчально-пізнавальної діяльності студента, якщо він не займе активну особистісну позицію, а його пізнавальна діяльність не буде вмотивованою і цілеспрямованою. У цьому зв'язку активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів, їхнє занурення в активну професійно-спрямовану навчальну діяльність є домінуючими напрямками вдосконалення підготовки майбутніх фахівців у системі інженерно-технічної освіти.

Проблемі підготовки фахівців у вищих закладах освіти присвячено роботи Л. Барановської, Є. Барбіної, С. Гончаренка, М. Євтуха, І. Зязюна, Е. Лузік, Н. Ничкало, В. Семиченко та ін. Вивчення праць дослідників і спостереження за навчальним процесом переконали в необхідності використання «спеціального набору» форм, методів, прийомів, способів і засобів навчання, який максимально стимулював би пізнавальну активність і самостійність студентів, формував би готовність до діяльності, розвивав би природні здібності (С. Максименко). У педагогіці під активним навчанням розуміють таку організацію і ведення навчального процесу, яка спрямована на всебічну активізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів за допомогою широкого, комплексного, використання як педагогічних (дидактичних), так і організаційно-управлінських засобів (В. Кругликов). А під

методами активного навчання – сукупність педагогічних дій і прийомів, спрямованих на організацію навчального процесу і створення спеціальними засобами умов, що мотивують студентів до самостійного, ініціативного і творчого освоєння навчального матеріалу в процесі пізнавальної діяльності.

Відмінністю активних методів навчання від традиційних є те, що вони сприяють активізації мислення студентів. На думку А. Вербицького, саме активне навчання формує у студентів пізнавальну мотивацію, але мова повинна йти не про «примус» до активності, а про спонукання до неї; необхідно створити дидактичні й психологічні умови породження активності особистості в пізнавальній діяльності [1, с. 52]. Таким чином, як уважає учений, поняття «активне навчання» знаменує собою перехід від переважно регламентуючих, алгоритмізованих, програмованих форм і методів організації дидактичного процесу у ВНЗ до розвивальних, проблемних, дослідницьких, пошукових, що забезпечують породження пізнавальних мотивів, інтересу до майбутньої професійної діяльності, умов для творчості в навчанні.

Оскільки йдеться про мовну підготовку студентів, передбачається їхнє залучення до професійно-спрямованої навчально-мовленнєвої діяльності. Навчально-мовленнєва діяльність як педагогічний феномен знайшла багатоаспектне відображення у працях науковців (А. Богуш, І. Зимня, Б. Лапідус, І. Рахманов, С. Фоломкіна). Активізація навчально-мовленнєвої діяльності студентів повинна відбуватися на таких принципах: мовленнєво-мисленнєвої активності, функційності, ситуативності, новизни, індивідуалізації за провідної ролі її особистісного аспекту (Б. Могилевич).

Аналіз теоретичних засад проблеми та спостереження за практичним навчальним процесом дозволили дійти висновку про необхідність проведення системної роботи з активізації професійно-спрямованої навчально-мовленнєвої діяльності майбутніх інженерів на заняттях мовного циклу. Заняття, що покликані активізувати навчально-мовленнєву діяльність студентів, характеризуються такими ознаками: проблемністю (введення студента в проблемну ситуацію, для розв'язання якої йому необхідно активно формувати

нові знання і вміння); адекватністю навчально-пізнавально-мовленнєвої діяльності характеру майбутніх практичних (професійних) завдань і функцій студентів, тобто здійснення контекстного навчання; взаємонавчанням (стрижневим моментом багатьох форм проведення занять із застосуванням методів активного навчання є колективна діяльність і дискусійна форма обговорення); індивідуалізацією (організація навчально-пізнавально-мовленнєвої діяльності з урахуванням індивідуальних здібностей і можливостей студента). Ознака також передбачає розвиток у студентів механізмів самоконтролю, саморегулювання, самонавчання; дотримання принципу дослідження проблем і явищ (дозволяє забезпечити формування початкових навичок, необхідних для успішної самоосвіти, заснованої на вмінні аналізувати, узагальнювати, творчо підходити до використання знань і досвіду); безпосередності, самостійності у взаємодії студентів із навчальною інформацією (педагог не «фільтр», що пропускає через себе навчальну інформацію, а помічник, бере участь у процесі взаємодії студентів із навчальним матеріалом, в ідеалі викладач стає керівником їхньої самостійної роботи, реалізуючи принципи педагогіки співробітництва); мотивації (використовуються такі мотиви: професійний інтерес; творчий характер навчально-пізнавальної діяльності; змагальність, ігровий характер проведення занять; емоційний вплив).

Описані характеристики заняття вимагають занурення студентів у різноманітні методи активної професійно-спрямованої навчально-мовленнєвої діяльності. З-поміж них виокремлюємо імітаційні (ігрові та неігрові) методи, що базуються на імітації професійної діяльності, і неімітаційні. В системі інженерно-технічної освіти доцільне залучення студентів до таких ігрових імітаційних форм: ділові, рольові та бліц-ігри, ігрові ситуації, імітаційні моделі. Серед неігрових імітаційних виокремлюємо аналіз конкретних ситуацій, розв'язання ситуаційних завдань, вправи, виконання індивідуальних завдань тощо. Серед неімітаційних найбільшого застосування набувають метод проєктів, заняття з використанням інформаційних технологій, виїзdnі заняття, а

також різноманітні інтерактивні форми навчання: робота в парах, у малих групах, дискусії, мозковий штурм, інтерв'ю, круглий стіл тощо.

Список використаних джерел

1. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход / А.А. Вербицкий. – М. : Высшая школа, 1991. – 207 с.